

Φοίβη Γιαννίση,

Ποιητική του αρχαίου τόπου: Όμηρος, Ησίοδος και Λυρική Ποίηση

Περίληψη.

Η διάλεξη αυτή προσπαθεί να κατασκευάσει κάποια ποιητική του τόπου στην αρχαία ελληνική ποίηση. Ξεκινώντας από τις Ιλιαδικές παρομοιώσεις τίθεται ως ζήτημα η σημασία του καιρού και της εποχής για την διαμόρφωση του βιώματος του τόπου/τοπίου όπως παραδίδεται μέσα από το ποίημα. Ταυτόχρονα εισάγεται το πρίσμα της ενσώματης ύπαρξης ως όχημα αντίληψης του τόπου. Στην Ιλιάδα οι συγκρούσεις των καιρικών δυνάμεων (άνεμος, βροχή) πάνω στα φυσικά ή τεχνητά στοιχεία (θάλασσα, κύμα, σπαρτά, δέντρα κλπ) συγκρίνονται κατά κύριο λόγο με τις συγκρούσεις των στρατευμάτων και των σωμάτων των ηρώων. Όπως στον Όμηρο, έτσι και στον Ησίοδο, όλες οι αισθήσεις δημιουργούν παραδειγματικά ένα συνολικό βίωμα για την στιγμή, που κατατίθεται από τον λόγο. Η λυρική ποίηση δεν αποτελεί παρά μία συνέχεια ετούτης της μεταμορφωτικής οπτικής με την ενσωμάτωση στον λόγο του ποιητή ρών από τον περιβάλλοντα κόσμο. Σε αυτήν καθώς και στην τραγική ποίηση, ο έρωτας ως καιρός και εποχή είναι πλέον το υποκατάστατο της μάχης των ηρώων.

Σχέδιο μαθήματος

Εισαγωγή.

Το αρχαίο ελληνικό τοπίο. Robin Osborne. Ο τόπος ως περιγραφή και ως σωματικό βίωμα.

1. Ιλιάδα

Ομηρική παρομοίωση O 618-622. Αναφορά στις ομηρικές παρομοιώσεις.

Άλλα παραδείγματα ομηρικών παρομοιώσεων με καιρό και τις επιπτώσεις του πάνω σε σώματα.

Άνεμος, κύμα, θάλασσα. Οι επιπτώσεις των καιρικών φαινομένων πάνω στα ανθρώπινα σώματα.

Καιρός και αντίσταση του σώματος. Καιρός και θάνατος. Αντοχή στον καιρό και αθανασία, σχέση με ανθρώπινο τέχνημα.

2. Ησίοδος.

ΈΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ 536-550 και 582-596.

Στα αποσπάσματα αυτά ελέγχονται σε μία πρώτη ανάγνωση τα ζητήματα της αντίστασης των σωμάτων στον αέρα, στο κρύο και στη ζέση.

Jesper Svenbro, θερινή ατμόσφαιρα το μεσημέρι. Ποιητική συνθήκη στον Πλάτωνα (*Φαίδρος*), στον Αίσωπο και την Σαπφώ.

3. Ίβυκος, fr. 286, *Poetae Melici Graeci*. Δύναμη ανέμων και ερωτικό σώμα.

4. Αντίληψη του σώματος στην αρχαιότητα, θεωρητικά εργαλεία.

Το σώμα ως άρθρωση και ως διαπερατό.

Βασική Βιβλιογραφία που θα αναφερθεί

Annie Bonnafé, *Poésie, nature et sacré*, vol. 3-4, Collection de la Maison de l'Orient méditerranéen: Série littéraire et philosophique, Maison de l'Orient, 1984.

Jonathan Brian Fenno "A Great Wave against the Stream": Water Imagery in Iliadic Battle Scenes, *American Journal of Philology* Volume 126, Number 4 (Whole Number 504), Winter 2005 pp. 475-504

Σιγκεχίζα Κουριγιάμα *Η εκφραστικότητα του σώματος. Εκδοχές ανατομίας και ο κόσμος των ιδεών στην ελληνική και την κινεζική ιατρική*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 2004.

Robin Osborne, *Classical landscape with figures : the ancient Greek city and its countryside*, London: George Philip, 1987

Ruth Padel, *In and Out of the Mind. Greek Images of the Tragic Self*, Princeton University Press, 1992.

Bruno Snell, *Η ανακάλυψη του πνεύματος. Ελληνικές ρίζες της ευρωπαϊκής σκέψης*, Μ.Ι.Ε.Τ. 2009

Jesper Svenbro, "Τζιτζίκια" (σχετικά με το απ. 2 LP της Σαπφούς), στο: *Θέλξις, Δεκαπέντε μελετήματα για την Σαπφώ*, επιλογή-επιμέλεια: Μαίρη Ι. Γιόση, Δήμητρα Κιούση, Άννα Τάτση, Σμίλη, Αθήνα, 2004, 305-318.

Βιογραφικό Σημείωμα

Η Φοίβη Γιαννίση γεννήθηκε στην Αθήνα το 1964. Σπούδασε αρχιτεκτονική στο Ε.Μ.Π. (1988), και ολοκλήρωσε το διδακτορικό της στο Πανεπιστήμιο Lyon II- Lumière με θέμα «Ποίηση και διαδρομές στην Αρχαϊκή Ελλάδα» (1994). Είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Έχει εκδώσει τα βιβλία θεωρίας : Phoebé Giannisi, "Récits des voies. Chants et cheminements en Grèce archaïque", Éditions Jérôme Millon. Grenoble 2006, ενώ μαζί με τον Α. Tzonis συνέγραψαν το "Classical Greek Architecture: The Construction of the Modern", Flammarion, 2004.

Έχει εκδώσει τις ποιητικές συλλογές "Αχινοί" (Αθήνα, 1995), "Ραμαζάνι" (Αθήνα 1997), "Θηλιές" (Νεφέλη, 2005), "Ομηρικά" (Κέδρος, 2009) και Τέτιξ (Γαβριηλίδης, 2012).

Σε σχέση με την παρουσίαση, βλέπε επίσης:

Phoebe Giannisi, "Weather Phenomena and Immortality. The Well-Adjusted Construction in Ancient Greek Poetics, in: *From the Things Themselves: Architecture and Phenomenology*, Kyoto University Press and EFEO: Kyoto, 2012, 177-194.